सत्ये तपसि दाने च यज्ञाधिकरणे तथा । धनुर्व्वेदे च वेदे च नीत्याञ्चैवानुरक्षणे ।
अनृशंसं शुचिं दान्तं सर्व्वभूतहिते रतं । महारथं त्वत्सदृशं न कश्चिदनुशुश्रुम ।
त्वं हि देवान् सगन्धर्व्वानसुरान् यक्षराक्षसान् । शक्तस्त्वेकरथेनैव विजेतुं नात्र संशयः । १८२
स त्वं भीष्म महाबाहो वसूनां वासवोपमः । नित्यं विप्रैः समाख्यातोऽनवमोऽनवमो गुणैः ।
अहञ्च त्वाभिजानामि यस्त्वं पुरुषसत्तम । त्रिदशेष्वपि विख्यातस्त्वं शक्त्या पुरुषोत्तमः ।
मनुष्येषु मनुष्येन्द्र न दृष्टो न च मे श्रुतः । भवतो वा गुणैर्युक्तः पृथिव्यां पुरुषः क्वचित् ।
त्वं हि सर्व्वगुणैराजन् देवानप्यतिरिच्यते । तपसा हि भवान् शक्तः स्रष्टुं लोकांश्चराचरान् ।
किं पुनश्चात्मनो लोकानुत्तमानुत्तमैर्गुणैः । तदस्य तप्यमानस्य ज्ञातीनां सङ्क्षयेण वै । १८३
ज्येष्ठस्य पाण्डुपुत्रस्य शोकं भीष्म व्यपानुद । ये हि धर्म्माः समाख्याता चातुर्व्वर्ण्यस्य भारत ।
चातुराश्रम्यसंयुक्ताः सर्व्वे ते विदितास्तव । चातुर्व्विद्ये च ये प्रोक्ताश्चातुर्होत्रे च भारत ।
योगे साङ्ख्ये च नियता ये च धर्म्माः सनातनाः । चातुर्व्वर्ण्यस्य यश्चोक्तो धर्म्मो न स्म विरुध्यते ।
सेव्यमानः स वैयाख्यो गाङ्गेय विदितस्तव । प्रतिलोमप्रसूतानां वर्णानाञ्चैव यः स्मृतः ।
देशजातिकुलानाञ्च जानीषे धर्म्मलक्षणं । वेदोक्तो यश्च शिष्टोक्तः सदैव विदितस्तव । १८४
इतिहासपुराणार्थाः कार्त्स्न्येन विदितास्तव । धर्म्मशास्त्रञ्च सकलं नित्यं मनसि ते स्थितं ।
ये च केचन लोकेऽस्मिन्नर्थाः संशयकारकाः । तेषां क्षेत्ता नास्ति लोके त्वदन्यः पुरुषर्षभ ।
स पाण्डवेयस्य मनःसमुत्थितं नरेन्द्र शोकं व्यपकर्ष मेधया । भवद्विधा ह्युत्तमबुद्धिविस्तरा विमुह्यमानस्य नरस्य शान्तये ।

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि राजधर्म्मानुशासनपर्व्वणि कृष्णवाक्ये पञ्चाशत्तमोऽध्यायः ॥ ५० ॥

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ श्रुत्वा तु वचनं भीष्मो वासुदेवस्य धीमतः । किञ्चिदुन्नाम्य वदनं प्राञ्जलिर्व्वाक्यमब्रवीत् ।
॥ भीष्म उवाच ॥ नमस्ते भगवन् कृष्ण लोकानां प्रभवाप्यय । त्वं हि कर्त्ता हृषीकेश संहर्त्ता चापराजितः । १८५
विश्वकर्म्मन्नमस्तेऽस्तु विश्वात्मन् विश्वसम्भव । अपवर्गस्तुभूतानां पञ्चानां परतः स्थितः ।
नमस्ते त्रिषु लोकेषु नमस्ते परतस्त्रिषु । योगीश्वर नमस्ते तु त्वं हि सर्व्वपरायणः ।
मत्संश्रितं यदात्थ त्वं वचः पुरुषसत्तम । तेन पश्यामि ते भावान् दिव्यान् हि त्रिषु वर्त्मसु ।
तच्च पश्यामि गोविन्द यत्ते रूपं सनातनं । सप्तमार्गानिरुद्धास्ते वायोरमिततेजसः ।
दिवन्ते शिरसा व्याप्तं पद्भ्यां देवी वसुन्धरा । दिशो भुजा रविश्चक्षुर्व्विधिं शक्रः प्रतिष्ठितः । १८६
अतसीपुष्पसङ्काशं पीतवाससमच्युतं । वपुर्ह्यनुमिमीमस्ते मेघस्येव सविद्युतः ।
त्वत्प्रपन्नाय भक्ताय गतिमिष्टां जिगीषवे । यच्छ्रेयः पुण्डरीकाक्ष तद्ध्यायस्व सुरोत्तम ।
॥ वासुदेव उवाच ॥ यतः खलु परा भक्तिर्म्मयि ते पुरुषर्षभ । ततो मया वपुर्द्दिव्यं त्वयि राजन् प्रदर्शितं ।
न ह्यभक्ताय राजेन्द्र भक्तायानृजवे न च । दर्शयाम्यहमात्मानं न चाशान्ताय भारत ।
भवांस्तु मम भक्तश्च नित्यञ्चार्ज्जवमास्थितः । दमे तपसि नित्ये च दाने च निरतः शुचिः । १८७